

Pacifičko bojište (1941.1945.)

Lovaković, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:277549>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-06**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

**SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Valentina Lovaković

**Pacifičko bojište (1941. – 1945.)
Završni rad**

Pula, 8. rujna 2016.

**SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA POVIJEST**

Valentina Lovaković

Pacifičko bojište (1941. – 1945.)

Završni rad

JMBAG: 0303042053

Studijski smjer: preddiplomski studij povijesti

Predmet: Uvod u suvremenu povijest

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

Mentor: doc. dr. sc. Igor Duda

Sumentorica: dr. sc. Iva Milovan Delić, v. asist.

Pula, 8. rujna 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Valentina Lovaković, kandidatkinja za prvostupnika povijesti ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica:

U Puli, 8. rujna 2016.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, dolje potpisana Valentina Lovaković, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Pacifičko bojište (1941. – 1945.)* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Studentica:

U Puli, 8. rujna 2016.

SADRŽAJ

Uvod.....	5
1. Uzrok Japanskih osvajanja.....	7
1.1. Plan akcije.....	8
1.2. Japanska flota	9
1.3. Američka flota.....	10
2. Napad na Pearl Harbor.....	12
2.1. Tajna šifriranja.....	12
2.2. Kretanja japanske flote	12
2.3. Japanski udarci na Pearl Harbor	13
3. Nastavak japanskih napada i početak otpora	15
3.1. Malajska obala.....	15
3.2. Filipini.....	16
3.3. Indonezija.....	17
3.4. Indijski ocean.....	18
3.5. Tajni zadatak Tokio.....	19
3.6. Australija.....	20
4. Bitka za Midway i nastavak ratovanja.....	21
4.1. Bismarckovo more i Solomonski otoci.....	22
4.2. Nova Gvineja.....	23
4.3. Iwo Jima i Okinawa.....	23
5. Slom velesile	25
5.1. Hirošima i Nagasaki- atomski rat.....	25
5.2. Kapitulacija Japana	26
Zaključak.....	28
Literatura.....	30
Sažetak	31
Summary.....	32

Uvod

U ovom završnom radu prikazuje se odnos velikih pomorskih sila, Japana i Sjedinjenih Američkih Država tijekom Drugog svjetskog rata. Postavlja se pitanje zbog čega su Japanci išli u velika osvajanja i jesu li bili spremni na posljedice?

U rujnu 1941. godine Japan je imao u planu napasti SAD i Veliku Britaniju, ako ne prihvate zahtjeve o osvajanju područja na Dalekom istoku. Zbog udaljenosti od bojišnice, britanske kolonije nisu bile zaštićene, te su postale laka prilika za Japan.¹

Japanski napad na Pearl Harbor postao je ubrzavanje procesa internacionalizacije rata. Od tog trenutka, u rat su bili uključeni svi kontinenti. Taktika napada bila je iznenađenje, no odavno su političke, ekonomske i diplomatske pretpostavke bile definirane. Japanski režim se spremao na rat nekoliko godina prije, uz naglasak povećanja izvora sirovina koje su bile nužne za industriju. Jedinstveni spoj ideološkog tradicionalizma i usmjerenje modernizma.² Ali, jesu li Amerikanci znali unaprijed za napad, s obzirom da su konstantno čitali tajne šifre Japanaca ili su svoju tragediju htjeli iskoristiti kao izgovor za daljnje napade?

Japanska je vojska imala sve važniji značaj u vodstvu države. Vojna administracija, civilna uprava i moćni klanovi bili su temeljni stupovi sustava. Oni su odredili sudbinu japanske države.³

Japanski ratni stratezi nadali su se, da će se u brzom ratovanju sklapati prihvatljivi sporazumi. Početkom 1942. godine obrati na bojištima nisu doveli do prilike za diplomatsko rješavanje problema. Sredinom 1943. godine, pokazala se japanska nespремnost, te su Japanci dali priliku suparniku da ih strogo kažnjava za njihova prijašnja djela. Na kraju svakih borbi, japanske su posade bile prisiljene boriti se do kraja i plaćati svojim životima. Bez obzira na detaljna planiranja japanskih napada, od 1942. Japancima je krenulo u krivom smjeru. Neprijatelj je tijekom nekoliko mjeseci

¹ Dukovski, Darko, *Ozrcaljena povijest: uvod u suvremenu povijest Europe i Europljana*, Zagreb: Leykam international, 2012.,358.

² Goldstein, Ivo (ur.), *Povijest 17: Predvečerje rata i Drugi svjetski rat (1936.-1946.)*, Zagreb: Europapress Holding, 2007, 269.

³ Kevenhoerster, Paul, *Politički sustav Japana*, Osijek; Zagreb; Split: Pan liber, 2000, 29.

uspio dobiti prevlast na Pacifiku, a ubrzo se i približio Japanu kroz osvojena područja Nove Gvineje i Solomonskih otoka. Od početka 1945. godine Amerikanci su neprestano bombardirali japanske gradove i otoke, a za sami kraj odabrali su oružje koje se nikad prije nije koristilo, atomsku bombu.⁴

Cilj ovog rada je prikazati koji su bili stvarni omjeri dviju suprotstavljenih strana, s obzirom da su se kroz godine ratovanja flote mijenjale, koji su bili uzroci početka rata i razmišljanja glavnih generala i zapovjednika vojnih snaga, razvijanje industrije svake države posebno, napredovanje ili nazadovanje zbog ratnih osvajanja i najvažnije, koje su posljedice ostavile za stanovništvo i njihovu državu.

⁴ Totman, Conrad D., *Povijest Japana*, Zagreb: Barbat, 2003., 466-492.

1. Uzrok Japanskih osvajanja

Rat na Tihom oceanu počeo je iznenada. Pažnja svih ljudi tih godina bila je usmjerena na cijelu Europu i nitko se nije nadao takvom velikom iznenađenju. Prvog prosinca 1941. godine, stanovnici japanskog glavnog grada nisu ni slutili da će se sudbina Japana uskoro promijeniti. Upravo na taj dan sazvana je izvanredna sjednica vlade, gdje su bile pozvane vodeće vojne osobe, generali, admirali flote i predstavnici glavnog stožera. Na sjednici je donesena odluka o početku novog rata, takozvani rat za osvajanje ogromnih prostranstava Tihog oceana za koji nitko nije ni slutio da će trajati toliko dugo. Japanu je odgovaralo što je većina zemalja usmjerena na Europu, te nisu smatrani prijetnjom. Nizozemska je u tim trenucima bila pod njemačkom okupacijom, a upravo je ona imala velike i bogate posjede u Aziji, tj. Indoneziji. Japanu je Indonezija bila poprilično bitna zemlja, zbog velikog izvora nafte. Osim toga, sadržavala je brojne tvornice, velika polja poljoprivrednih bogatstava, kao što su bile plantaže trske i tropskog voća, kave i raznih mirodija. Indonezija je imala izgrađene gradove, željeznice i luke, te ogroman potencijal jeftine radne snage. Osim Indonezije, postojala su i druga bogata područja Azije, Indokina, Malezija. Sve to zajedno bi Japanu omogućilo veliki privredni razvoj i veliko bogatstvo. Osim Nizozemske kolonije Indonezije, postojale su i britanske i francuske kolonije, ali su one bile u kritičnom položaju, pa ne bi bile od velike koristi.⁵

Japansko je gospodarstvo početkom 20. stoljeća drastično raslo, unatoč povremenim preokretima i neravnoteži među sektorima. Porast je rezultirao povećanjem životnog standarda, ali to nije bilo dovoljno da se Japan kao država razvije do one mjere kako su zamislili. Zbog toga su admirali poticali na stalna planiranja daljnjih napada.⁶

Zapovjednici japanske flote smatrali su da bi njihova dotadašnja flota bila dovoljna da krene u osvajanja po Pacifiku, samo im je trebao dobro organizirani i isplaniran napad. Glavna vodilja njihovih napada je bio napad iznenađenja. U najvećoj tajnosti isplanirati napad, zavaravati suparnika do posljednjeg trenutka, te ga iznenadnim napadom onesposobiti za daljnju borbu, neko određeno vrijeme. Najveća prijetnja

⁵ Prikrl, Boris, *Pakao Pacifika 1*, Zagreb: Znanje, Opatija: Otokar Krešovani, 1985., 5-11.

⁶ Totman, 422.

Japanu bio je SAD, koji bi odmah intervenirao Japanske napade na ostale azijske kolonije. Zato je Japan 1. prosinca 1941. na sjednici vlade donio odluku da će prva operacija biti izvršena za 8 dana, tj. 8. prosinca (po tokijskom vremenu ili 7. prosinca po washingtonskom vremenu). To je ujedno bila pobjeda svih onih koji su težili za novim tržištima, za izvorima novih sirovina i onih koji su bili žarki pobornici rata.⁷

1.1. Plan akcije

Sastavni dijelovi vojne strategije bili su posebni operativni taktički planovi, ograničenih razmjera. Mornarica je svojim palubnim zrakoplovima bila nositeljica operacije. Operacije su trebale osigurati okupacijsku i političku dominaciju. SAD nije ovisio o uvozu kao što je Japan, zato su do izbijanja sukoba vojne strategije bile neodređene.⁸

Japan je htio osvojiti posjede bogatih zemalja jugoistočne Azije i brojnih drugih otoka između Azije i Australije. Poslije toga bi imao veliku ekonomsku snagu koja bi ih razvila u snažnu vojsku i jaku mornaricu. Plan akcije je bio onesposobiti SAD na određeno vrijeme i istovremeno osvajati azijske posjede. Može se reći da se Japan vojno pripremao nekoliko godina prije nego je odlučeno izvesti napad na SAD. U izvorima stoji da se prvi plan napravio 1938. godine, ali je predviđao samo napad na nizozemsku koloniju Indoneziju.⁹

Zatim se 1940. godine pod vodstvom dvije ustanove *Gunji sengi in*¹⁰ i *Senji dai honei*¹¹ izradio novi plan koji je predviđao napad prema jugu i obranu od američke flote. Iz podataka i analize stručnjaka, moglo se vidjeti da Japan ekonomski i

⁷ Prikiril, 11-13.

⁸ Vidušić, Emil, *Sunce je zašlo ujutro*, Split: Naklada Bošković, 2010., 11-12.

⁹ Prikiril, 20-21.

¹⁰ *Gunji sengi in* ili Vrhovni vojni savjet bila je važna i utjecajna ustanova koja se sastojala od svih najvažnijih zapovjednika flote i vojske, od šefova glavnog stožera i visokih inspektora vojske i mornarice. Visoki vojni savjet bio je odlučujući u pitanjima velike strategije, vojnih planova, načina formiranja i upotrebe oružanih snaga, pa je imao veliki ugled. Isto, 22-23.

¹¹ *Senji dai honei* ili Carev glavni stožer bila je ustanova zamišljena da postoji samo za vrijeme rata, radi donošenja osnovnih odluka vojne prihode i za upravljanje operacijama. Kao direktan organ japanskog cara, ovaj je glavni stožer imao vrhovnu riječ, jer su njihovi članovi bili ministar mornarice, ministar vojske, šefovi glavnog stožera mornarice i vojske s nekoliko suradnika. Ovaj je stožer, gdje je na čelu bio car, ustanovljen 1937. godine zbog rata u Kini, ali nije prestao djelovati, što pokazuje stalnu spremu Japana. Isto, 23-24.

privredno nije spreman voditi duži i ozbiljan rat. Zbog toga je cijela nabavka oružanih snaga ovisila o sirovinama iz inozemstva. Najjača ličnost japanske flote bio je zapovjednik Isoroku Yamamoto¹². Flota i zrakoplovstvo bili su pod njegovom zapovjedništvom, te ih je podvrgao napornim i intenzivnim vježbama pod teškim uvjetima. Na tim prostorima su velike interese imali SAD, Velika Britanija i slabijim dijelom Francuska. Japan je zbog kolonijalnih snaga suparnika mogao očekivati mogući iznenadni napad, što bi bila velika katastrofa, jer protivnik bira mjesto i vrijeme udara. Uzevši sve okolnosti u obzir, zapovjednik je predložio da sami odaberu vrijeme, mjesto i način udara. Jačem protivniku se iznenadnim napadom nanose veliki gubitci, a japanskim će se snagama olakšati put prema južnoj obali Azije. Japanci su gotovo punu godinu smišljali i razrađivali plan, te su vršili sve intenzivnije vježbe u mornarici. Vrijeme napada nije bilo odlučeno, sve do zadnjeg trenutka, ipak se nisu mogla predvidjeti događanja u ostatku Europe. Odluka je donesena, napad se izvodi na američku luku Pearl Harbor.¹³

1.2. Japanska flota

Zapovjednici japanske vojske bili su u mogućnosti sudjelovanja u velikim ratovima izvan Japana. Demografska slika Japana obilježena je neprestanim porastom stanovnika, što je omogućilo povećanje vojske.¹⁴

Najvažniji dio japanske flote bili su nosači aviona, čega ni sami nisu bili svjesni. U početku rata su imali 13 gotovih nosača aviona. Osim toga, flota je sadržavala prilično veliki broj krstarica i razarača. Ukupno su imali oko 400 brodova. Posebna specijalnost japanske mornarice bile su male podmornice s posadom od dva čovjeka. Mini podmornice, ili takozvane džepne podmornice, kasnije su počele graditi i ostale velesile (kao što su Njemačka, Italija i Velika Britanija). Posebnost japanske flote su

¹² Isoroku Yamamoto - načitan i energičan pobornik kombinirane upotrebe mornarice i zrakoplovstva, odličan poznavatelj taktike, uživao je veliko poštovanje i ugled. Uveo je mnoge mjere u japansku flotu, i u načinu rukovođenja i upotrebe, i u strategiji i taktici. Neke mjere su značile pionirski rad, a kasnije su se pokazale vrlo dalekovidne. Isto, 28.

¹³ Isto, 26-33.

¹⁴ Totman, 414.

torpeda koja su mogla biti bačena s velike visine, a pri padu u nisku razinu vode, ona su se ispravljala brzo i nastavljala putanju prema objektu, što je bilo bitno u napadu na Pearl Harbor, zbog niske razine vode u luci. Njihovi avioni bombarderi i torpedaši nisu se razlikovali od onih inozemnih, ali je Japan imao posebnu vrstu aviona, lovce nazivane *Zero*. U usporedbi s ostalim flotama, japanska je flota u početku bila jača od ostalih. No s vremenom se više nije mogla uspoređivati s drugima, jer nije imala dovoljno razvijenu industriju, koja je mogla pratiti tempo. Sami japanski vojnici nisu bili obučeni kao europski ili američki, a tu je ulogu imala izoliranost Japana. Međusobni odnosi u vojsci bili su grubo, nehumani, što je bilo vidljivo u ponašanju prema zarobljenicima.¹⁵

1.3. Američka flota

Američka flota sadržavala je kopnenu vojsku, zrakoplovstvo i mornaricu. Kopnena vojska mogla se uspoređivati s japanskom.¹⁶

Ono što je otežalo američku obranu je bila podjela flote na dva oceana, Atlantski i Tihoocean. Flota koja je bila na Atlantskom oceanu, služila je za pomoć Britanskoj vojsci. Jedina obrana od Japana bila je flota koja je bila na strani Tihooceana. U vrijeme japanskog napada, SAD je imao u gradnji veliki broj brodova, a osim toga, industrija je bila dovoljno razvijena da se tijekom rata izgradila cijela nova velika flota. SAD je poslije japanskog napada na Havajima dala u gradnju još cijeli niz brodova. Jezgra američke flote je bila 15 starih bojnih brodova, koji su više puta bili rekonstruirani i modernizirani. Nosači aviona bili su znatno veći i snažniji od onih japanskih, a nosili su i više aviona. Najveći američki nosači aviona su bili *Lexington* i *Saratoga*, te jedan od najmodernijih i vrlo uspješan *Yorktown*. Značaj američke flote je taj što su imali veliki broj razarača, a to potvrđuje slanje razarača u rat na Atlantskom oceanu. U početku rata američki tipovi aviona nisu se mogli usporediti s japanskim tipom *Zero*, dok su avioni bombarderi bili u znatnijoj prednosti. Disciplina kod Amerikanaca nije bila toliko stroga kao kod Japanaca, pa se smatra da su bili slabiji od svih europskih zemalja. U početku je to bio problem, ali spoznaja je brzo

¹⁵ Prikrič, 39.

¹⁶ Vidušić, *Sunce je zašlo ujutro*, 15.

djelovala i omogućila školovanja budućim vojnicima i marincima. Kopnene snage SAD-a su bile znatno veće nego japanske, ali je većina njih bila raspoređena po cijeloj obali Azije i u Europi. Najveći i glavni nedostatak američke flote je bila spora isporuka materijala, nedovoljna oprema jedinica, nedovoljna disciplina i obavljanje vojne službe. SAD nije imao toliko žrtava i naprezanja ljudi, nego su se više trošili materijali kako bi se izbjegli vlastiti gubitci.¹⁷

¹⁷ Prikri, 40-45.

2. Napad na Pearl Harbor

2.1. Tajna šifriranja

Slučajnost – velika uloga u povijesti ratova na kopnu i moru. Pola godine prije nego što je Japan odlučio napasti Pearl Harbor, na pučini Beringova mora, američki patrolni brodovi u moru su pronašli mrtvog čovjeka. Nakon što je spušten čamac i čovjek je unesen na brod, po pronađenim stvarima nije se moglo zaključiti radi li se o ribaru ili japanskom časniku. U jednom dijelu odjeće, pronađena je knjižica koja je po tumačenju bila japanski kodeks šifriranja. Glavni zapovjednik broda sve je zadržao u najvećoj tajnosti i pri povratku na kopno, uputio se u Washington. Nepochjenjiv događaj koji je Amerikancima omogućio otkrivanje japanskih šifri. Iznenadujuće je što uz toliku pomoć, Amerikanci nisu uspjeli predvidjeti na vrijeme napad na Pearl Harbor.¹⁸

2.2. Kretanja japanske flote

Operacija napada na luku Pearl Harbor bila je u strogoj tajnosti. Na to ukazuje neznanje japanskih vojnika, koji do posljednjeg trenutka nisu znali zbog čega su premješteni na nosače aviona. U početku rujna 1941. godine u Akagi je održana konferencija na kojoj su donesene zadnje odluke i detalji o napadu na Havaje. Za napad je bilo predviđeno obično bombardiranje s visine, te sunovratno bombardiranje, u kojima su Japanci bili odlični. Japanska flota isplovila je 26. studenog 1941. iz svojih uvala i krenula prema Havajima. Prekrcavanje nafte za potpunu zalihu goriva predviđena je na otvorenom oceanu. Najvažnije za uspjeh bio je napad iznenađenja, zbog čega je bilo pojačano praćenje ostalih brodova, zabranjena ikakva komunikacija preko radija, a njihovi radio – prijemnici neprestano su pratili ima li u blizini kakvih radijskih emisija. Istovremeno je flotni sastav, koji je

¹⁸ Isto, 49-52.

trebao zauzimati jugoistočnu Aziju, isplovio prema jugu. Cilj napada na luku Pearl Harbor bilo je uništavanje najvažnijih brodova američke flote i zadavanje teških udaraca, kako se SAD ne bi mogao opraviti najmanje dvije godine. Stoga je za Japance bilo najvažnije da se većina američke flote nalazila u luci za vrijeme napada, inače napad ne bi imao toliko veliku važnost. Postavlja se pitanje zašto su Japanci odabrali baš 8. prosinca, odnosno 7. prosinca kao datum napada? Taj je datum padao na nedjelju, što je Japancima olakšao napad iznenađenja. Američka flota, s obzirom da nisu očekivali nikakve napade i da im je jedino ratno bojište bilo usmjereno na Atlantski ocean, subotom i nedjeljom nije imala nikakve dužnosti, već je većina marinaca i vojnika bila slobodna.¹⁹

2.3. Japanski udarci na Pearl Harbor

Japanski napad na Pearl Harbor bio je tipičan napad iznenađenja, ali je politički i vojno bio odavno isplaniran. Režim koji je vladao u Japanu spremao se nekoliko godina prije za napad, naglašavajući autoritet na svim razinama.²⁰

Napad na Pearl Harbor krenuo je 7. prosinca 1941. u ranim jutarnjim satima, točnije napad se izvršio u 7 sati i 50 minuta. Japanci su odredili tri vala aviona. Prvi val bili su torpedni avioni, kojima je cilj bilo ispuštanje torpeda prije nego Amerikanci uspiju dati upozorenje brodovima koji su bili smješteni u luci. Poslije toga slijedilo bi obično bombardiranje iz zraka, jer bi se već u to vrijeme američka flota počela braniti. A zadnji val imao je zadatak bombardirati sve zrakoplovne baze, kako Amerikanci ne bi uspjeli poletjeti i obraniti se. Prije nego što su avioni ispustili ijedan metak na brodove, ispuštena su torpeda. U pogođene brodove od torpeda naglo je počela ulaziti voda kroz velike rupe od štete i eksplozije, a u roku od par trenutaka poplavila je veliki dio prostorija. Nije prošlo dugo vremena, drugi val torpednih bombi gađao je ostale brodove koji nisu bili pogođeni u prvom naletu, a može se reći da su gotovo svi bili uspješni. Nakon završetka torpednih napada, iznad velikog gustog crnog dima

¹⁹ Isto, 58-67.

²⁰ Goldstein (ur.), 269.

mogao se vidjeti novi nalet japanskih aviona bombardera koji su počeli bacati bombe s velikih visina. Najveća greška američke flote bila je ta što su njihovi brodovi bili poredani jedan uz drugoga, bok na bok, što je znatno pomoglo Japancima uništavanje u što kraćem roku. Napad je trajao više od pola sata, a Amerikanci nisu uspjeli reagirati kako bi se uspjeli što više obraniti. Amerikanci su i u drugom valu pretrpjeli ogromne gubitke, ali su i Japanci osjetili znatnije gubitke. Svojim bombama pokušavali su obuhvatiti svaki dio koji nije pogođen u prvom valu, ali su i dovršavali započeto. Drugi napad trajao je nešto više od sat vremena, a nakon povlačenja japanskih aviona, za njima je ostala hrpa ruševina zgrada i aviona na aerodromima, te potopljeni i oštećeni brodovi u luci. Glavnina pacifičke flote bila je onesposobljena za duže vrijeme, jer ni jedan brod nije bio sposoban za daljnju akciju. Oštećen je gotovo svaki brod, a neki od njih se više nisu mogli popraviti. Potpuno je uništeno gotovo 200 aviona, a i ljudski gubitci bili su veliki. Nasuprot Amerikancima, Japanci su u napadu na Pearl Harbor izgubili 29 aviona, 5 mali podmornica i oko 50 ljudi. Na američkom otoku ostali su netaknuti mnogobrojni rezervoari nafte, što je omogućilo brzo vršenje popravka oštećenim jedinicama.²¹

²¹ Prikrič, 92-113.

3. Nastavak japanskih napada i početak otpora

3.1. Malajska obala

Moćna japanska flota, poslije napada na Havaje, uputila se prema Malajskim otocima i Singapuru. Pristizale su i druge vijesti da se Japan ozbiljno uputio na osvajanje cijele jugoistočne Azije. Napad na Havaje predstavljao je samo pomoćnu operaciju, koja je trebala spriječiti brzo djelovanje američke flote. Osvajanje Malaje i Filipina odvijali su se paralelno. Britanska kolonija Malaja privlačila je Japance zbog bogatih sirovina i povoljnog geografskog položaja, a Singapur je bila ključna tvrđava koja je branila Malajske otoke.²²

Japan je poduzimao sve moguće mjere kako bi američku flotu ugasio podmorničkim i torpednim napadima.²³

Glavna japanska flota sastojala se od bojnih brodova, nosača aviona, teških krstarica i razarača. Poslije snažnog bombardiranja Malaje, japanske flote su se iskrcale 7. i 8. prosinca na područje u blizini Singapura. U vremenu od 48 sati, japansko je zrakoplovstvo zračnim bombama gotovo uništio svo britansko zrakoplovstvo. Japanci su izigrali britansku posadu, tako što su poslali dva aviona koja su nisko letjela prema britanskim brodovima, a u međuvremenu s druge strane visoko u nebu dolazio je nalet aviona, koji su bili spremni potopiti britanski brod *Repulse*.²⁴ U nekoliko trenutaka na nosaču aviona se mogao primijetiti požar koji je nastao kao posljedica bombi. U drugom valu japanskog napada cilj je bio nosač *Prince of Wales*. Svojim avionima letjeli su što niže, kako ih britanska posada ne bi mogla pogoditi i oboriti u more. Nakon sljedećeg naleta japanskih aviona, nijednom brodu nije bilo spasa. Kapetani su naredili posadi da iskoči sa brodova, a nakon nekog vremena, brodovi su nestali pod morem.²⁵

Gubitak Malaje i pad Singapura predstavljao je težak udarac britanskoj floti. Osim što su Japanci porazili najsnažniju britansku flotu na Pacifiku, ovladali su velikim

²² Kitanović, Branko, *Rat na Dalekom Istoku*, Pula: Istarska naklada, 1985., 121-122.

²³ Vidušić, *Sunce je zašlo ujutro*, 223.

²⁴ Dupuy, Trevor Nevitt, *The air war in the Pacific*, New York: Franklin Watts, 1964., 21-23.

²⁵ Prikrlj, 120-138.

teritorijem s brojnim stanovništvom žute rase. Zbog novonastale situacije, Tajland sklapa 21. prosinca 1941. godine vojni savez s Japancima. Bitke koje su vodili Japanci karakterizirani su munjevitim izvođenjem pomorskih operacija, masovnog korištenja avijacije i brzom napredovanju kopnene vojske.²⁶

3.2. Filipini

Razmak između napada na Havaje i Filipina bio je oko 5 sati. Filipini se nalaze u blizini obale jugoistočne Azije. Od 1901. godine Filipini su postali američkom kolonijom, ali se zbog ustanka mjesnog stanovništva vratila autonomija Filipinima.²⁷

Zauzimanje Filipina olakšavalo je daljnje osvajanje prema jugoistočnoj Aziji, a pogotovo važne Indonezije. Japanci su u zoru 8. prosinca 1941. godine (po japanskom i filipinskom vremenu) izdvojili preko 300 mornaričkih, 175 vojnih aviona, a za iskrcavanje su bile pripremljene dvije divizije. Gotovo devet sati nakon napada na Pearl Harbor, padale su bombe po Filipinima. Prije nego što se ijedan američki avion mogao dići, zbog dovoljno bombi, većina aviona bila je uništena, a Japanci su se mogli iskrcati bez straha od američke vojske i aviona. Pod jakom pratnjom, 11. prosinca 1941. godine, počelo je iskrcavanje japanske flote. Kao i većinu napada i iskrcavanja, ova je za Japance prošla vrlo glatko, bez većih otpora. Brzo su nadirali kroz šume i planine prema glavnom gradu Manili, no postupno su se Filipinci počeli braniti. Obrana je Japance zadržala duže nego što su oni to očekivali, ali to nije utjecalo na njihova daljna osvajanja. Obrana je bila hrabra, ali zbog nedostatka hrane i slabe pripreme, polako je počela popuštati. Uvjeti su bili sve teži, ljudi su jeli životinje koje su im se našle na putu (primjerice majmune i konje), a gotovo polovica je bila zaražena malarijom. Japanci su imali dotad velike gubitke, jer je obrana Filipina trajala punih deset tjedana. Borbe su kao i uvijek bile žestoke, krvave i trajale su gotovo bez prekida. Glad i bolest iscrpili su sve vojnike, a Filipinci su se predali 9. travnja 1942. godine.²⁸

²⁶ Kitanović, 126-127.

²⁷ Isto, 128-129.

²⁸ Prikrič, 138-145.

3.3. Indonezija

Japanci su iznenadili svijet svojim brzim i iznenadnim napadima. Sve je bilo isplanirano do zadnjeg detalja i provedeno dobro kombiniranim operacijama. Bilo je jasno da Japanci neće stati i znali su da slijedi napad na Indoneziju. Uvijek su dobro organizirali zauzimanje određenog mjesta, a zatim se iskrcavali i polako osvajali. Saveznici su za obranu Indonezije ujedinili sve raspoložive britanske, nizozemske i američke snage kako bi se što bolje obranili. Veliki dio savezničkih brodova već je bio zastario i jedina mogućnost savezničke prevlasti nad Japancima bio je napad na japanske snage u pokretu. Bilo je jasno da su japanski brodovi bili pod velikom pratnjom i da saveznici nisu imali šanse po danu, pa su svoje ophodnje obavljali preko noći.²⁹

Američki su se razarači u noći od 23. i 24. siječnja 1942. godine kretali uz obalu Bornea i tako se približavali luci Balikpapan. Plovili su zamračeni, bez ikakvih signala i u najstrožoj pripravnosti. U daljini su primijećene velike sjenke, koje su upućivale na usidrene japanske brodove. Japanci nisu računali na američko neopaženo približavanje, te nisu očekivali opasnost. Nakon što je američki zapovjednik vidio situaciju, naredio je napad. Krstarice i razarači zaletjeli su se prema japanskim usirednim brodovima, a torpeda su bespotrebno ispuštana sa svake strane, što će im se kasnije obiti o glavu. Iznenađenje Japanaca bilo je neopisivo. Dotad naučeni da samo oni izazivaju napad i iznenađuju neprijatelje, nisu ni slutili da će biti napadnuti u zaštićenom zaljevu. Počela je vatra na japanske brodove. Ali zbog uzaludnog trošenja torpeda, Amerikanci nisu imali dovoljno sredstava da ozbiljnije naštete japanskoj floti. Nijedan brod nisu uspjeli potopiti. Zbog nesigurnosti i nedovoljno sredstava američka se flota brže povlači uz obalu Bornea, što bliže svojim bazama.³⁰

Posljednjih dana siječnja 1942. Japanci bez ikakvih teškoća nastavljaju svoju putanju i zauzimaju određena mjesta. Prvih dana u mjesecu veljači 1942. počelo je uzastopno bombardiranje Jave. Saveznici su shvatili da bi kroz nekoliko dana Japanci mogli početi iskrcavati svoju vojnu snagu, te su odmah poslali svoje flote kako bi ih što više zadržali na brodovima. Noć je prošla mirno, ali su sljedećeg jutra

²⁹ Isto, 153.

³⁰ Isto, 154-156.

Japanci uočili savezničku flotu. Ubrzo su Japanci odlučili napasti iz zraka i pokušati zaustaviti bliži prodor savezničke flote. Saveznički brodovi pucali su iz svih topova i uspjeli su srušiti nekoliko bombardera, ali nisu uspjeli izbjeći „kišu bombi“. Na američkim krstaricama izbijali su veliki požari i stvarale su se velike rupe. Veliki broj mornara bio je ozljeđen, jer nisu imali adekvatnu odjeću koja bi ih zaštitila od većih opekлина. Američka flota pokušala je pronaći što bližu bazu, gdje bi se mogli napraviti najnužniji popravci. U međuvremenu su borbe tekle dalje.³¹

3.4. Indijski ocean

Vrijeme je brzo prolazilo, brže nego što su saveznici mogli obnoviti pretrpljene gubitke. Japanci su stalno bili u putanji za dalje, bez velikih poteškoća. Japanske flote su prodrle duboko u Indijski ocean. Na tom putu nisu nigdje naišli na ozbiljnijeg protivnika. U Indijskom oceanu većinom su se kretale njemačke podmornice, pa se Indijski ocean podijelio na dvije zone okupacije, njemačku i japansku. Gotovo cijela Indija bila je pod japanskom okupacijom. Japanske flote krenule su na osvajanje otoka Cejlona (sadašnja Šri Lanka). U međuvremenu, britanska je flota dobila dojavu o mogućem napadu i odmah uputila svoje krstarice da iznenade japansku flotu. Ali kako se britanska flota približavala, nikako nije uspjela preći japansku. Obaviješteni na otoku pripremali su se za japanski napad, ali ipak nisu imali dovoljno sprema i sredstava da bi se u potpunosti obranili. Japanci su napali velikim brojem aviona, a poučeni prošlim iskustvima, prvo su razarali brodogradilišta i skladišta opremom. Nakon dolaska dvije britanske krstarice u blizinu otoka, japanski avioni su ih srasnili s površinom mora i ubrzo su potopljeni. Britanske su flote izgubile gotovo sve što su poslale u Indijski ocean, a japanske su flote prošle s manjim gubicima. Nakon odlaska prema svojoj domovini, Japanci nisu ni slutili što ih na povratku čeka.³²

³¹ Isto, 158-160.

³² Isto, 188-193.

3.5. Tajni zadatak Tokio

U veljači 1942. godine u američkim su vojnim bazama počele pripreme za tajni i opasan zadatak. Odabrano je stotinjak pilota, te su u zračnoj luci na Floridi počele naporne vježbe čiji je cilj bio polagano spuštanje i na što manji mogući prostor. Uvjeti su postajali sve teži, a oni su morali upravljati dvomotornim bombarderima tipa B-25. Na betonskim linijama piste crtama su bile označene granice između kojih se moralo sletjeti i uzletjeti. Nakon dvomjesečne obuke i vježbe, dobrovoljci su ukrcani na nosač aviona *Hornet*. Nitko od prisutnih nije znao gdje su poslani. Zadatak je bio privući se što bliže japanskoj obali, te krenuti avionima prema srcu Japana – Tokiju, i bombardirati ga. Ovo je bio prvi udarac koji je američka vojska odlučila zadati protivniku, direktno u glavu. Amerikanci su računali na japansku uzburanu zbog napada na glavni grad, te su mislili da će njihova obrana povući veći dio obrane iz južne Azije. Bilo je predviđeno da se napad izvrši između 18. i 19. travnja 1942. godine, ali se u zoru 18. travnja na putu našao neočekivani japanski brod koji je mogao svakog trena otkriti položaj američke flote. Da bi izbjegli veću spremu Japanaca, avioni su poletjeli puno prije određenog vremena i tako si još više ugrozili sigurno slijetanje. Bombarderi su krenuli u obavljanje zadatka, ali su dobili naređenje da se ne vraćaju na nosače aviona, već nastavljaju dalje prema Kini, gdje će ih dočekati saveznici. U potpuno niskom letu, avioni bombarderi iznenadili su protivnike i polako su počeli ispuštati bombe. Šteta koju su napravili nije bila velika, ali dojam je bio veliki. Japanci nisu znali odakle su Amerikanci poletjeli i bili su zabrinuti što su izdržali toliki put. Svrha napada je bila u potpunosti postignuta, ali su život izgubila petorica člana posade.³³

³³Isto, 193-197.

3.6. Australija

Japan je bio u povoljnom položaju. Svi zadatci koji su si zacrtali bili su ispunjeni. Posjedovali su bogate izvore sirovina, važne strateške položaje, i imali su dobar izgled za trajnu obranu. Međutim, Japanci se nisu zadovoljili s osvojenim, htjeli su još više. Glavni admiral Yamamoto zalagao se za zauzimanje Midwayskih otoka. Usvojeni su planovi osvajanja u novom smjeru, a među njima su bili Nova Gvineja, Solomonski otoci, samo kako bi ugrozili položaj između SAD-a i Australije. Nadobudno vođeni zbog prošlih osvajanja, nisu razradili plan u detalje. Nisu računali na posljedice od iscrpljenosti svojih vojnika i posade, a osim toga, Japan je sada morao braniti više izvora sirovina i materijala koji su bili na velikoj udaljenosti. Počeli su polako izgrađivati aerodrome, prikupljali su brodove, vojnike i ratni materijal. Amerikanci su 17. ožujka već krenuli na put prema Australiji kako bi je obranili. Japanci nisu računali na jaki otpor saveznika, pa je glavni admiral glavne snage sačuvao za napad na Midway i prema Australiji poslao slabiju flotu. Nakon nekoliko susreta s protivničkim brodovima i suparničkim uspjesima, Japanci su odlučili povući svoje brodove, kako bi izbjegli veće gubitke.³⁴

Prirodni uvjeti igrali su veliku ulogu u međusobnoj potrazi. Na nekim je područjima bilo lijepo, a negdje je bila naoblaka s povremenom kišom, što je onemogućilo otkrivanje suprotne flote. Borba je počela oko 10 sati i 30 minuta, a prvi su u napad krenuli Amerikanci. U niskom letu, japanski avioni ispuštali su torpeda, a članovi posade nosača samo su iščekivali prve udarce i eksplozije. Istovremeno su se s neba počele spuštati obične bombe koje su padale na nosač i okolo njega. Borba je bila završena nakon dvadeset minuta. *Lexington* je bio nagnut na jednu stranu, jer su zbog posljedica eksplozija nastale velike nepopravljive rupe, kroz kojih je navirala voda. Osim toga, nosač je pogodio veliki požar. Cijela posada morala je napustiti brod, a u noći su uz eksplozije nastajale slike nestanka broda duboko u more. To je bila prva obilježena bitka na moru gdje brodovi nisu ispustili nijedan torpedo jedan na drugog, već su samo avioni bili uključeni. Bitka je završena velikim gubitkom za Amerikance.³⁵

³⁴ Isto, 197-206.

³⁵ Isto, 206-226.

4. Bitka za Midway i nastavak ratovanja

Midwayski otoci imali su podvodnu mrežu spojenu s Havajima i tako su mogli komunicirati, bez da je protivnik primijetio ikakvu komunikaciju. Nakon nekog vremena, američka baza uhvatila je japansku šifru i otkrila spreman napad na Midway. Japanska flota isplovila je 26. svibnja 1942. iz svoje najveće ratne luke. Prema japanskom planu, prve napade trebali su izvršiti avioni koji su bili na najvećim nosačima aviona. Poslije predviđenog napada aviona, trebali su uslijediti torpedni napadi, a zatim je slijedilo iskrcavanje oko 5000 vojnika. Glavni admiral akcije je bio Yamamoto. Čim je američkim snagama bilo jasno da će meta napada biti Midway, glavni kapetan Nimitz naredio je okupljanje svih preostalih brodova i snaga za obranu. Iako se mornarica nije dovoljno oporavila, kapetan je odlučio prihvatiti borbu, ali ovoga puta na japanski način. Bio je 4. lipnja 1942., a izviđački avioni uočili su japansku flotu i brzo dojavili poručniku. U ranu zoru 4. lipnja, japanski avioni poletjeli su sa svojih nosača prema Midwayskim otocima. Pola sata nakon dane uzbune, počele su padati prve bombe na Midway. Napad nije trajao duže od pola sata, a američki su piloti dobili zapovijed da uzlete prema japanskoj floti i napadnu. Dok su se na otoku spašavali ranjenici i gasili požari, japanski avioni su se vraćali na svoje nosače. Nakon nekog vremena, japanski je zapovjednik dobio informaciju da se napad treba ponoviti, jer u prvom naletu nisu uništili sve što je bilo potrebno. Oko 8 sati i 10 minuta američki su se avioni približili japanskoj floti i počeli bacati torpeda. Nijedan torpedo nije pogodio cilj, a od svih pilota samo je jedan preživio. Tri vala američkih pilota bila su bezuspješna, a uz to imali su veće gubitke, nego što je to japanska flota imala. Japanci su iskoristili priliku i krenuli su u još jedan napad na otok, a Amerikanci su ostali bez većine obrane.³⁶

Dok su japanski avioni bombaši krenuli dovršiti američke topovne brodove, iznad njih se našao novi val američkih aviona bombardera, koji su krenuli s *Enterprisa* i *Yorktowna*.³⁷ U trenutku dok su japanski avioni uzletjeli, američki bombarderi su izbacili bombe i uzrokovali ogromnu štetu japanskoj floti. Ipak, dio japanskih aviona uspio je izbjeći američki napad i odmah je krenuo u potragu za američkim nosačem aviona *Yorktown*. Odmah nakon nekoliko minuta, nosač je pronađen i mala japanska

³⁶ Isto, 226-244.

³⁷ Vidušić, *Sunce je zašlo ujutro*, 228-229.

posada ispustila je sve svoje bombe i uzrokovala oštećenja na nosaču. U zoru sljedećeg jutra, japanska podmornica torpednim je napadom završila posao i tako potopila veliki američki nosač *Yorktown*. Dana 6. lipnja 1942. američki avioni nastavili su bombardiranja japanske flote, a oni su postajali sve slabiji. Sljedećeg dana, japanski general Yamamoto odlučio je povući svoje snage natrag u Japan.³⁸

U bitci su japanski gubitci bili puno veći nego američki, a u tom su trenutku prevladale američke snage na Pacifiku. Japanci su naišli na težak problem, a Amerikanci započinju proizvodnju kvalitetnijih aviona, brodova i ostalih sredstava potrebnih za rat.³⁹

4.1. Bismarckovo more i Solomonski otoci

Na Pacifiku su se nastavile teške borbe, a Japanci su još uvijek imali snage oduprijeti se američkim napadima. Amerikanci su počeli sve više napadati, tako inicijativa više nije bila u japanskim rukama. Osim toga, sve im je teže bilo zadržavati i braniti osvojena područja. Dana 28. veljače 1943. japanska je flota krenula na put iz Rabaula, ali ih je na putu sustigao val američkih aviona bombaša. Taj je dan bio kritičan za Japan. Gotovo svi brodovi koji su bili na okupu, stradali su od kiše bombi. Padala je noć, a Japanci su bili uvjereni da je opasnost prošla. Međutim, Amerikanci su poslali torpedne brodove, kako bi uništili japansku flotu do kraja. U jednom trenutku cijelo je Bismarckovo more bilo ispunjeno Japancima, koji su plivali kako bi spasili život. Međutim, Amerikanci nisu mogli dopustiti spašavanje Japanaca, pa su svojim brodovima i čamcima prelazili preko tijela. Nastao je veliki pokolj, a gotovo nitko nije preživio.⁴⁰

Bitka kod Solomonskih otoka je bila drugačija. Iskrčavanje je bilo teško za američku posadu. Japanska obalna baterija odmah je otvorila vatru.⁴¹ Obje strane su se spremale, nitko nije bio iznenađen. Kako se vrijeme približavalo, Japanci su sve više smatrali da će pobjeda biti na njihovoj strani, jer su na otocima vodili bezbrižan

³⁸ Kitanović, 214-219.

³⁹ Isto, 220.

⁴⁰ Prikrič, 92-94.

⁴¹ Čukli, Marcel, *Podvodni ratnici*, Zagreb: Alfa, 1976., 160-163.

život. Admiral Yamamoto htio je spriječiti svako postupno osvajanje otoka od strane Amerikanaca, pa je pojačao broj aviona, koji bi se koristili u borbi nad brodovima. Japanci su pokazali razmjere svojih snaga iz mjeseca u mjesec, te su Amerikance ostavili kao poražene.⁴²

4.2. Nova Gvineja

Zauzimanje Nove Gvineje bio je veliki udarac za Japance. Protivnik je imao taktiku napadanja najranije što je bilo moguće i tako smanjivao svoje gubitke. Dok su Japanci iščekivali napad na Novu Gvineju, Amerikanci su se iskrcavali na otočju između Nove Gvineje. Kada se 30. lipnja pred otokom pojavila američka flota, Japanci su se uvjerali da nisu pogriješili što su pojačali obranu. Američka flota nije gubila vrijeme i počela je s napadom na Novu Gvineju. Trošila su se torpeda, granate i bombe. Borbe su se stalno produžavale, jer je otok bio ogroman, a obrana nije bila slaba. Otok koji je bio drugi po veličini nije bilo lako osvojiti i zauzeti. Cijelu drugu polovicu 1943. godine, borbe za osvajanje otoka su trajale, ali nakon dugih mjeseci i uporabe mnogobrojne posade i vojnika, Nova Gvineja je osvojena.⁴³

4.3. Iwo Jima i Okinawa

U drugoj polovici 1944. godine rat na Pacifiku je bio u punom zamahu, za razliku od ostatka svijeta. Amerikanci su ovog puta, prema putu za Japan, htjeli osvojiti otok Iwo Jimu. Otok je bio otprilike udaljen 1200 kilometara od Tokija. Nije bio vojno značajan, sve do 1943. godine kada su Japanci na njemu počeli graditi velike zračne luke i spremišta za osvajanje Marijanskih otoka.⁴⁴

Cilj američke posade bio je onеспособiti svaku stazu s koje se moglo poletjeti, naknadno obnoviti aerodrome kojima bi se služili i osposobiti otok do te mjere da pri

⁴² Prikrič, 96-99.

⁴³ Čukli, 102-105.

⁴⁴ Vidušić, *Val za valom: najveće desantne operacije tijekom 20. stoljeća*, Split: Naklada Bošković, 2006. 189-190.

povratku iz Japana mogu na njega sletjeti. Dana 8. studenog 1944. godine, Amerikanci su krenuli s Marijanskih otoka kako bi bombardirali Iwo Jimu. U naredna tri mjeseca, bombardiranja su bila učestala, ali su naišli na jaki otpor Japanaca. Napad iskrcavanjem se dogodio 19. veljače 1945. godine u 9 sati i 30 minuta. Pet dana odvijala se žestoka bitka za osvajanje Moto Jame. Druga poletna staza osvojena je 24. veljače, a u borbu je uvedena i treća divizija ratnika. Narednih dana održavale su se krvave borbe, sve do 26. ožujka dolaskom zadnje pete divizije do rta Kittano Hana. Obrana je završila s katastrofalnim posljedicama za Japan, a Amerikanci su imali preko 24% izgubljenih vojnika. Gubitkom otoka Iwo Jime, Japan je očekivao napad na Tokio. Sljedećeg jutra, Amerikanci su podigli svoju zastavu na vrh vulkanskog kratera.⁴⁵

Sljedeći američki cilj bio je otok Okinawa, koji se nalazio u područjima uništavajućih tajfuna, uz močvarne dijelove prepune epidemije malarije. Japanska obrana sastojala se od glavnih linija i pričuvnih snaga, a američka obrana bila je sastavljena od pješačke divizije i usidrenih brodova koji su ih štitili s mora. Plan je bio započeti napade dva, tri dana ranije, kao bi bombardirali i onesposobili neprijatelje. Tako je napad krenuo 18. i 19. ožujka, a cilj je ostvaren. Najviše su oštećene zračne luke i usidreni ratni brodovi u lukama. Čim su uspjeli neutralizirati japansku posadu, u periodu od 23. ožujka do 1. travnja, izvršena su stalna bombardiranja otoka. Ujutro u 8 sati i 30 minuta 1. travnja 1945. godine započeo je posljednji pomorsko-zračni sukob u Drugom svjetskom ratu. Od početka travnja do kraja lipnja svakodnevno su se odvijale borbe za prevlast otoka, s velikim gubitcima za obje strane. Japanci opkoljeni sa svih strana shvatili su da im neće ništa preostati, osim povlačenja i predaje. Kapitulacija je prihvaćena 2. srpnja 1945. godine. Obje strane pretrpjele su velike gubitke.⁴⁶

⁴⁵ Vidušić, *Val za valom...*, 192-197.

⁴⁶ Isto, 200-210.

5. Slom velesile

5.1. Hirošima i Nagasaki- atomski rat

Nakon što je pala Okinawa, bilo je pitanje vremena kapitulacije Japana. Na konferenciji u Potsdamu 26. srpnja 1945. godine, SAD, Velika Britanija i Kina predložili su Japanu predaju. Tadašnji novi predsjednik Sjedinjenih Američkih Država Harry Truman odlučio je ubrzati proces predaje Japana, koristeći novo razorno oružje – atomsku bombu.⁴⁷

U večeri 5. kolovoza 1945. godine utovarena je atomska bomba od uranija pod imenom „Mali dječak“. U noći 6. kolovoza 1945. godine krenuo je avion Enola Gay s još tri prateća aviona na obavljanje zadatka, izbacivanje atomske bombe na Hirošimu. Izviđački su avioni oko 7 sati ujutro letjeli iznad Hirošime kako bi provjerili jesu li vremenski uvjeti pogodni za izbacivanje bombe. Nakon što su dobili povratne informacije da se zadatak može izvršiti, Enola Gay kreće prema Hirošimi i stiže nešto iza 8 sati. Stanovnici koji su primijetili let aviona nisu dignuli uzbunu, jer su se na nebu pojavila samo 3 aviona. Članovi posade su točno u 8 sati i 15 minuta stavili tamne naočale kako bi zaštitili oči, a u 8 sati i 16 minuta ispuštena je atomska bomba, koja je eksplodirala u istoj minuti. Odjednom se začula grmljavina i svjetlost koja je raznijela i zemlju i more i nebo. Opisi članova posade poslije napada bili su: „Okrenuo sam avion da bismo vidjeli što se događa. Tako nešto ljudsko oko nikad nije ugledalo. Devet desetina grada bilo je pokriveno oblacima gustog dima koji su se gomilali jedan preko drugoga... Vidjeli smo nešto najgore što je ljudsko oko moglo vidjeti. Nismo se mogli pomiriti s tim da smo izbrisali s lica zemlje cijeli jedan grad. Grad i njegove stanovnike“.⁴⁸ Preživjeli stanovnici pričali su kako im se činilo da se nebo otvorilo. Gradom je protutnjao val neizdržive topline, koji je centar Hirošime pretvorio u prah. Na četiri kilometra od centra udara, ljudi su ostajali bez kože. Bomba je pala u najuži centar grada, te su zbog toga posljedice bile višestruke od očekivanja. Prema izvještajima, uništeno je preko devedeset tisuća stambenih i drugih objekata, a od deset stanovnika unutar dva kilometra, osam ih je poginulo. Točan broj ljudskih žrtava se nije mogao znati ,jer se ne zna koliko je grad u tom

⁴⁷ Goldstein (ur.), 306.

⁴⁸ Kitanović, 371.

trenutku imao stanovnika, ali se pretpostavlja da su žrtve bile od 380 tisuća do 400 tisuća ljudi. Nakon stravičnog udara, ljudi su dugo godina živjeli s posljedicama radijacije.⁴⁹

Pitanje koje se dugo postavljalo je zašto se odmah nakon Hirošime atomska bomba bacala na Nagasaki? Nagasaki je u to vrijeme imao otprilike 200 do 250 tisuća stanovnika. Prije napada atomskom bombom, Nagasaki je već nekoliko puta bio bombardiran. Predsjednik je 7. kolovoza 1945. godine poslao naredbu da se nastavlja atomsko bombardiranje Japana, prema ranijem dogovoru. Tadašnji general je dao naredbu da se napad izvodi 9. kolovoza 1945. godine. Atomska bomba koja je bila priređena za sljedeći napad, nije bila od uranija, već je bila napravljena od plutonija. Napad nije bio usmjeren na Nagasaki, već grad Kokoru, ali se zbog nevremenskih prilika pilot morao uputiti na sljedeće odredište – Nagasaki. U točno 10 sati i 58 minuta bačena je bomba na Nagasaki. Grad je u nekoliko minuta doživio istu sudbinu kao Hirošima. Ovi napadi su proglašeni čudovišnim, jer su u samo dva dana s lica zemlje izbrisano preko pola milijuna nedužnih ljudi, te se to smatra najvećim zločinom civila u Drugom svjetskom ratu.⁵⁰

5.2. Kapitulacija Japana

Rat na Pacifiku završio je prije nego što se itko nadao. To se svakako pripisuje bacanju dvije atomske bombe.⁵¹

Japanski je car u kolovozu, nakon što su bačene atomske bombe, naredio svojim vojnim zapovjednicima i admiralima prihvaćanje poraza. Zapovjednici nisu imali nikakvih boljih ideja, te su zbog toga prihvatili carevu naredbu. Glavni japanski generali od samog su početka poticali na ratovanja i daljnja osvajanja, znajući kakve posljedice to može donijeti. Svakom generalu, posebno Yamamotu, koji su odgajani u vojnom duhu ubijanja i ubijanje nije predstavljalo problem. Do donošenja odluke o

⁴⁹ Isto, 367-373.

⁵⁰ Isto, 373-375.

⁵¹ Kennedy, Paul Michael, *Pobjeda na Pacifiku*, Zagreb: Alfa, 1976, 145.

predaji, japansko je stanovništvo pretrpjelo astronomske razmjere gubitaka. Do kraja rata 1945. godine, brojka poginulih i nestalih prešla je preko 1,800.000 stanovnika. Uz umrle i poginule na bojištima, stanovnike su zahvatile teške bolesti poput tuberkuloze. Svaka zemlja imala je individualne posljedice, ovisno o imovinskom stanju, dobi stanovnika, prebivalištu i neimaštine koja je nastupila zadnje dvije godine rata.⁵²

Američki generali koji su morali izvršiti napade atomskim bombama nisu se mogli pomiriti sa činjenicom da su krivi za ubojstvo preko pola milijuna nevinog stanovništva, što se ne može usporediti s gubitcima američkog stanovništva u Drugom svjetskom ratu. Zbog toga su mentalno bili slabiji od japanskih generala, koji su zbog napretka države bili spremni na sve. Trumanova odluka, za bacanje dvije atomske bombe, uska je poveznica između političkih i vojnih odluka. Vojne prednosti bile su vrlo skromne nakon bacanja bombe, gledajući na posljedice napada na Iwo Jimu i Okinawu. Politička odluka odnosila se na sovjetsku politiku. Bomba je bila zapravo pokazatelj SSSR-u, s efektom „odvratanja“.⁵³

U vrijeme kapitulacije, većina japanskih gradova bila je u rasulu. Američka flota započela je svoje iskrcavanje na japansku obalu 27. kolovoza, a u glavni grad Tokio su ušli tek 8. rujna. Akt o kapitulaciji Japana potpisan je na američkom bojnom brodu *Missouri* 2. rujna 1945. godine. Potsdamska deklaracija previđala je uništenje japanske ratne industrije i raspuštanje vojske. Četrdesetak godina poslije kapitulacije, Japan je izrastao u jednu od najrazvijenijih država svijeta. I danas se u Japanu nalaze brojne organizacije koje se bore protiv militarizacije zemlje.⁵⁴

⁵² Totman, 487.

⁵³ Goldstein (ur.), 308-310.

⁵⁴ Kitanović, 422-425.

Zaključak

Japanski napad na Pearl Harbor i SAD velike posljedice. U početku su Japanci imali detaljne planove, kojima se teško tko mogao suprotstaviti, ali zbog svoje nadobudnosti, izgubili su rat. Zbog želje da se industrija razvije, bila im je potrebna sirovina i ljudstvo. Kao veliku moguću potencijalnu zapreku su vidjeli SAD, te su ga zbog toga odlučili napasti. Njihova taktika napada uvijek je bila iznenađenje. Iznenađiti protivnika tako da njegov oporavak traje određeno vrijeme, za koje bi Japanci mogli osvojiti kolonijalna područja po Aziji. U velikoj želji da osvoje cijelu jugoistočnu Aziju, predvidjeli su svoje mogućnosti i potencijale. Krajem 1941. godine i sredinom 1942. godine Japanci su odlučno nastupali po cijelom Pacifiku, ali im je na put stao SAD. Velike pomorske bitke, posebno bitka za Midway, završile su pogubno za Japan.

Od sredine 1942. godine Japanci više nisu dobivali bitke kao prije, i ostao im je veliki teritorij koji su morali obraniti. Zbog neprestanih borbi i iscrpljenosti vojnika, polako su počeli gubiti bitke i ljudske živote. Njihovi izvori nisu bili dovoljni protiv borbe s Amerikancima, Amerikanci su se ipak uspjeli oporaviti od iznenadnog napada i razviti industriju. Kako su mjeseci prolazili, Amerikanci su preuzimali prevlast na Pacifiku i tako prisiljavali Japance na povlačenje prema svojoj domovini. Polako su pristigli na područja Nove Gvineje, Solomonskih otoka, Filipina i tako krenuli prema Japanu, točnije Tokiju. Američke podmornice potapale su japanske brodove, a dok se u Tokiju izmjenjivala vlast, Japan se neprestano bombardirao.

Početkom 1945. godine, japanske gradove su zapaljivale bombe, pa su se Japanci povlačili sa svih jugoistočnih Azijskih bojišta. Bacanje bombi, letovi s kamikazama i stalna potapanja japanske flote, nisu bili dovoljni razlozi da car potpiše kapitulaciju. Rat bi bio obilježen kao i svaki drugi, da SAD nije odlučio upotrijebiti oružje koje je uzrokovalo sravnavanje dva grada sa zemljom. Po nalogu tadašnjeg američkog predsjednika, izbačene su dvije atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki. Posljedice od atomske bombe su prisilili cara da prihvati poraz i potpiše bezuvjetnu kapitulaciju.

Rat je odnio svoju cijenu, ne samo na području Pacifika, već u cijelom svijetu. Za razliku od Amerike, gdje se od početka rata industrija brzo razvijala i zemlju izvukla iz

krize, Japan je bio u krizi od prije početka rata, što je dovelo do male koristi od rata. Razrušeno je preko 40% japanske industrije, spaljena je polovina gradova, izgubljeno je tisuće života. To je uzrokovalo gubitke preko pola milijuna nedužnog stanovništva i obilježilo je kraj rata. Ubrzo nakon toga, Japanci potpisuju kapitulaciju 2. rujna 1945. godine i to se smatra krajem Drugog svjetskog rata. Amerikance su čekale godine gdje su bili sudionici Hladnoga rata, a Japanci su u tišini osiguravali novi sustav dobivanja prirodnih bogatstava. Trebalo je dugo vremena da se nadoknade gubitci, ali četrdesetak godina nakon rata, Japan se pretvorio u jednu od najmodernijih država svijeta.

Literatura

1. Čukli, Marcel, *Podvodni ratnici*, Zagreb: Alfa, 1976.
2. Dukovski, Darko, *Ozrcaljena povijest: uvod u suvremenu povijest Europe i Europljana*, Zagreb: Leykam international, 2012.
3. Dupuy, Trevor Nevitt, *The air war in the Pacific*, New York: Franklin Watts, 1964.
4. Goldstein, Ivo (ur.), *Povijest 17: Predvečerje rata i Drugi svjetski rat (1936.-1946.)*, Zagreb: Europapress Holding, 2007.
5. Kennedy, Paul Michael, *Pobjeda na Pacifiku*, Zagreb: Alfa, 1976.
6. Kevenhoerster, Paul, *Politički sustav Japana*, Osijek; Zagreb; Split: Pan liber, 2000.
7. Kitanović, Branko, *Rat na Dalekom Istoku*, Pula: Istarska naklada, 1985.
8. Prikil, Boris, *Pakao Pacifika 1*, Zagreb: Znanje, Opatija: Otokar Krešovani, 1985.
9. Prikil, Boris, *Pakao Pacifika 2*, Zagreb: Znanje, Opatija: Otokar Krešovani, 1985.
10. Totman, Conrad D., *Povijest Japana*, Zagreb: Barbat, 2003.
11. Vidušić, Emil, *Sunce je zašlo ujutro*, Split: Naklada Bošković, 2010.
12. Isti, *Val za valom: najveće desantne operacije tijekom 20. stoljeća*, Split: Naklada Bošković, 2006.

Sažetak

Iznenadni napad od strane Japana 7. prosinca 1941. godine uveo je Sjedinjene Američke Države u Drugi svjetski rat. Cijeli Pacifik i jugoistočna Azija postali su novo ratno bojište. Napad na Havaje trebao je onemogućiti Amerikancima uplitanje u japanska osvajanja. Američka industrija je bila razvijenija nego japanska, ali su Japanci planirali završiti rat prije nego što se Amerikanci oporave. Japanci su svojim detaljnim planom nastavili osvajanja prema jugu, te su u pola godine uspjeli zauzeti Filipine, Indoneziju, Malajske otoke. Tamo su se domogli sirovina važnih za vođenje rata, a kasnije su zauzeli i središnji dio Pacifika. Sve do vrata Australije, gdje su bili zaustavljeni. Amerikanci su se već sredinom 1942. godine uspjeli oduprijeti Japancima, upornim dovođenjem pojačanja, ratnih sredstava i drugim brodovima. Na Pacifiku su ratovala male vojske, ali velike flote. Mjesecima i godinama su se odvijale bitke, gdje su Amerikanci počeli dobivati prevlast. Amerikanci su htjeli natjerati Japance u bezuvjetnu kapitulaciju, ali nisu uspjeli. Sve do 1945. godine kada su Amerikanci bacili dvije atomske bombe na japanske gradove Hirošimu i Nagasaki. Atomska bomba proizvela je psihički i fizički udar, dovoljan da se Japanci odluče na bezuvjetnu kapitulaciju i predaju. Kapitulacija je potpisana 2. rujna 1945. godine, a to je ujedno značilo završetak Drugog svjetskog rata.

Ključne riječi:

Drugi svjetski rat, Američko – Japanski odnos, Pearl Harbor, Midway, Iwo Jima, Okinawa, rat na Pacifiku, Hirošima i Nagasaki, atomske bombe, kapitulacija Japana

Summary

Pacific battlefield (1941. - 1945.)

The USA was brought into World War II after they had been suddenly attacked by Japan on December 7, 1941. The entire Pacific and southeast Asia became a new battleground. The attack on Hawaii was supposed to prevent the Americans from interfering with the Japanese conquest. Although the American industry was more developed than the Japanese, the Japanese planned to conclude the War before the Americans could get a chance to recover. The Japanese pursued their detailed plan and continued their conquests towards the South, and they managed to occupy the Philippines, Indonesia and Malaya. They were successful in getting hold of important raw materials needed for waging a war, and later they occupied also the central part of the Pacific. They came all the way to Australia where they were stopped. In the mid-1942, the Americans succeeded to resist the Japanese by persistently bringing reinforcements, war funding and other ships. The Pacific was a battlefield for small armies, but also for big fleets. Battles had been taking place for months and years, and the Americans started to gain predominance. They wanted to force the Japanese to an unconditional surrender, but they failed. That was the case all the way up to the 1945, when the Americans dropped two atomic bombs on Japanese cities Hiroshima and Nagasaki. The atomic bomb induced a mental and physical attack which was enough for the Japanese to decide to sign the unconditional capitulation and surrender. The act of surrender was signed on September 2, 1945, which also meant the end of World War II.

Keywords:

World War II, American - Japanese relationship, Pearl Harbor, Midway, Iwo Jima, Okinawa, the Pacific War, Hiroshima and Nagasaki, atomic bomb, the capitulation of Japan